

مجدید امپوری
فعال معدنی

معادن کوچک متولی ندارند

برخلاف تصور عموم به‌ویژه مسئولان دولتی، معدنکاری همواره با هزینه‌های متعدد و سنگینی همراه بوده و تمامی فعالیت‌های معدنی نیازمند صرف منابع مالی گسترده است. علاوه بر آن، یک معدنکار در ایران حتی در صورت زیانده بودن و نبود شرایط مناسب برای فعالیت، باید معدن خود را فسخ نشان دهد چراکه اگر معادن غیرفعال باشند، دولت ماده ۲۰ قانون معادن را اجرائی خواهد کرد. طبق این ماده، دارندگان مجوزهای اکتشاف و بهره‌برداری و اجازه برداشت که در مدت مقرر به فعالیت در معدن نپردازند، ملزم به پرداخت خسارات ناشی از عدم انجام تعهدات شده یا در نهایت برای ادامه عملیات مربوطه فاقد صلاحیت شناخته می‌شوند. بنابراین این معدنکاران در هر شرایطی در تلاش هستند تا معادن خود را فعال نگه دارند یا حداقل فعال نشان دهند. همچنین دولت از فعالان معدنی حقوق دولتی سنگین دریافت کرده و شرایط معادن را با هیچ وجه در نظر نمی‌گیرد. به عبارتی، برای مسئولان دولتی اهمیتی ندارد یک معدن در چه وضعیت و با چه امکاناتی مشغول فعالیت است. این مشکلات برای تعداد محدودی از معادن نبوده و تمامی معادن به‌ویژه معادن کوچک مقیاس در گیر این معضلات هستند. باید بر این نکته تأکید کرد که معادن کوچک مقیاس متولی مناسب و متخصص ندارد تا ضمن تحلیل شرایط، به حمایت از معدنکاران این معادن بپردازد. در حال حاضر به دلیل نبود تجهیزات معدنی مناسب، نه تنها در بخش حمل و نقل بلکه در سایر فرآیندهای مرتبط با معادن از جمله اکتشاف، استخراج و فرآوری دچار مشکل هستیم. در بخش اکتشاف به دلیل نبود دستگاه‌های پیشرفته و به‌روز جهانی، نتوانسته‌ایم فعالیت‌های اکتشافی خود را تکمیل کنیم. در بخش استخراج و فرآوری نیز باید اذعان داشت از مواد معدنی مرغوب نمی‌توانیم به طور بهینه بهره‌برداری کنیم. حتی در مواردی دیده شده این مواد در کنار باطله‌ها دور ریخته می‌شوند و شرایط استفاده از آنها را نداریم. تمامی این مسائل از نبود ماشین‌آلات و تجهیزات مناسب سرچشمه گرفته شده‌اند. متولی دولتی باید این موضوع را مد نظر قرار دهد. با این حال، به دلیل آنکه دولت در هر شرایطی حقوق خود را دریافت می‌کند، طی سال‌های اخیر توجهی به مشکلات معادن نداشته است. اما دولت باید در نظر داشته باشد که با ورود تجهیزات و ماشین‌آلات به کشور ضمن افزایش بهره‌وری معادن، می‌تواند درآمد بسیار بیشتری از فعالیت‌های معدنی کسب کند؛ حتی درآمدهای دولت تا ۵ برابر می‌تواند افزایش یابد. بنابراین، این یک مسئله بلندمدت است و مسئولان دولتی نباید چشم‌اندازی کوتاه‌مدت به فعالیت معدنی و سیاست‌گذاری‌های مربوطه داشته باشند. بارها هم از سوی فعالان بخش معدن و هم رهبر معظم انقلاب تأکید شده که معادن می‌توانند منبع اصلی درآمد کشور باشند و به نوبه‌ی تمامی هزینه‌ها را تأمین کنند؛ اما این در شرایطی است که تمام بسترهای مناسب فراهم باشد.

در حال حاضر تمامی معادن با ماشین‌آلات فرسوده و به زحمت مشغول فعالیت هستند و برای تمامی فعالیت‌های معدنکاری باید هزینه‌های متعدد بپردازند؛ از حقوق دولتی سنگین گرفته تا قیمت‌های متنوع برای اجاره تجهیزات. پیش‌تر هم اشاره کردم که تمامی این مسائل به دلیل نبود متولی مناسب برای معادن کوچک مقیاس است. همچنین نه تنها متولی برای معادن کوچک، بلکه تمامی فعالیت‌های بخش معدن نیز به یک وزیر مشخص و جداگانه و متولی دلسوز و متخصص دارد. تا زمانی که مباحث و معضلات بخش معدن در کنار مشکلات تجارت قرار گیرند، طبیعی است که وزیر نمی‌تواند به‌طور مشخص به گره‌های معدن بپردازد. همچنین باید در نظر داشت بخش معدن یک حوزه اقتصادی بسیار مهم و گسترده است و به همان میزان درگیر مشکلات فنی است.

از این رو، نمی‌توان مشکلات معادن را نادیده گرفت و معدنکاران را به حال خود رها کرد. طولانی‌ترین و عریض‌ترین سفره در دنیا سفره معادن است اما هر مسئول دولتی با تفکرات و رویکرد غلط خود طی این سال‌ها این سفره را محدودتر کرده است. با ادامه شرایط فعلی نیز در آینده چیزی از سفره معادن برای کشور باقی نخواهد ماند.

بنابراین وجود یک وزارتخانه و وزیر مستقل برای بخش معدن مهم‌ترین نکته‌ای است که می‌تواند سرآغاز بهبود وضعیت معادن باشد. همچنین حضور مسئولان آگاه به فرآیند معدنکاری و اقتصاد معدن از دیگر شروط این بهبود است چراکه رویکرد نهادهای دولتی در تصمیم‌گیری‌های این بخش و روند فعالیت معادن موثر است.

چشم‌انداز معدنی

editor@smtnews.ir

است. بارها هم اعلام کرده‌ایم معادن تهران تأثیر چندانی بر ایجاد آلودگی هوای استان ندارند.

معاون امور معادن و صنایع معدنی سازمان صنعت، معدن و تجارت استان تهران ضمن اشاره به اینکه طی چند سال اخیر، این واحدها پنجشنبه‌ها و جمعه‌ها نیز تعطیل هستند و ساعت کاری آنها کاهش یافته است، گفت: این واحدها دارای مشکلات بسیاری بودند و به لحاظ فعالیت وضعیت چندان مناسبی نداشتند که حال قرار باشد تعطیل هم شوند.

برای مثال، در برخی مواقع که میزان موجودی سیمان کم بوده، بیش از ۲ تا ۳ ساعت امکان فعالیت نداشته‌اند.

چهارمین کارگروه مواقع اضطرار آلودگی هوای استان تهران، شنبه ۲۹ آبان در محل استانداری تهران و با حضور اعضا به ریاست معاون عمرانی استاندار برگزار شده است.

براساس این نشست به دلیل آلودگی هوای تهران، تصمیم گرفته شد واحدهای تولیدی معدنی تهران شامل واحدهای شن و ماسه، آسفالت، بتن آماده تعطیل شود. وی افزود: در حقیقت معتقد هستیم فعالیت این معادن تأثیری بر افزایش آلودگی هوا ندارند.

به‌طور مثال، واحدهای تولید بتن که سیمان و آب را ترکیب و تولید را صورت می‌دهند، چه آلودگی خواهد داشت که منجر به تعطیلی شود؟ عمده آلودگی هوای تهران ناشی از خودروها و برخی صنایع

در پی شرایط نامساعد جوی و براساس مصوبه چهارمین کارگروه مواقع اضطرار آلودگی هوای استان تهران، مقرر شد فعالیت تمام واحدهای تولید آسفالت، شن و ماسه و بتن آماده تا زمان رفع شرایط اضطرار متوقف شود.

به گزارش ایسنا، در استان تهران ۲۸۰ معدن وجود دارد که مهم‌ترین محصولات آن شن و ماسه و سنگ لاشه است و نیازهای عمرانی و ساخت‌وساز در سطح استان را تأمین می‌کند، ضمن اینکه بیش از ۱۰ هزار نفر به صورت مستقیم و غیرمستقیم در این معادن، اشتغال به کار دارند.

براساس اعلام سازمان صنعت، معدن و تجارت استان تهران،

تعطیلی معادن شن و ماسه تهران در پی آلودگی هوا

به دنبال انتشار خبر تشکیل «معاونت معادن و فرآوری مواد» تأکید شد

نیاز جدی به تصحیح رویکردها

عکس: آیدیا فریدی

سطح فناوری در معادن کشور نسبت به سایر کشورها عقب‌تر است؛ تحریم‌های بین‌المللی از مهم‌ترین دلایل این مسئله به شمار می‌رود زیرا امکان تبادل فناوری و دانش فنی با سایر کشورها را از ما سلب کرده است

ضرورت وجود ساختار منعطف

در بخش فناوری فعالیت‌های بخش معدن را از موارد مهمی دانست که باید دولت جدید و معاون معدنی به آن توجه شایسته کنند. او در این باره گفت: متأسفانه باید به این مسئله اذعان کرد که سطح فناوری موجود در معادن کشور ما نسبت به سایر کشورها عقب‌تر است. از مهم‌ترین دلایل این امر را می‌توان تحریم‌های بین‌المللی دانست که در عمل امکان تبادل فناوری و دانش فنی با سایر کشورها را از ما سلب کرده است. از همین رو یکی از مسائل مهمی که انتظار می‌رود دولت جدید نگاه ویژه به آن داشته باشد، بحث تعاملات بین‌المللی و پیشرفتی است که در پی آن برای بخش‌های صنعتی و معدنی کشور حاصل خواهد شد.

معادن، نیازمند حمایت

این کارشناس معادن سیاست‌های حمایتی از سوی دولت را راهکار برون‌رفت از شرایط فعلی فعالان معدنی توصیف کرد و گفت: متولیان دولتی و سازمان‌های توسعه‌ای مرتبط با بخش معدن باید سیاست‌های حمایتی بیشتری در دستور کار خود قرار دهند. برای مثال، برای ترغیب معادن به گسترش حضور فناوری و افزایش تعامل با استارت‌آپ‌ها، امکان کاهش حقوق دولتی برای معادنی که با استارت‌آپ‌ها، مراکز پژوهشی و دانش‌بنیان همکاری دارند (این موضوع در حال حاضر در قانون معادن نیز پیش‌بینی شده است) در نظر گرفته شود. عطایی‌پور در ادامه به معضل کمبود تجهیزات مناسب در معادن اشاره کرد و گفت: نباید مسئله تأمین تجهیزات مناسب معدنی را نیز از یاد برد. وی افزود: کهنه بودن ماشین‌آلات معدنی کشور، نبود فناوری‌های مناسب اکتشافی، کمبود قطعات و تجهیزات استخراج، نبود تجهیزات فرآوری به‌روز جهانی مواد معدنی و... باعث افزایش چشمگیر هزینه‌های تمام‌شده تولید در معادن شده است. این افزایش هزینه‌ها تا جایی پیش می‌رود که ضمن از بین بردن توجیه‌پذیری اقتصادی بسیاری از پروژه‌های معدنی، در سایر موارد نیز با کاهش حاشیه سود شرکت‌های معدنی، در عمل امکان رقابت بین‌المللی را در بسیاری از فعالیت‌های حوزه معدن و صنایع معدنی را از فعالان داخلی سلب می‌کند. از همین رو، انتظار می‌رود تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات مناسب جزو مواردی باشد که از دید رئیس دولت و همچنین وزیر صنعت، معدن و تجارت مغفول نماند.

سخن پایانی

درخواست فعالان اقتصاد به‌ویژه معدنکاران و صاحبان صنایع معدنی برای تدوین و تبیین سیاست‌گذاری‌های کارآمد و کاربردی در این حوزه از دیگر نکات مهمی است که باید به آن توجه شود. بنا بر نظر کارشناسان، مشکلات موجود در حوزه‌های اقتصادی کشور به‌ویژه بخش معدن باعث شده ضمن توقف توسعه، نوعی عقبگرد در اقتصاد کشور ایجاد شود. امیدواریم با تشکیل زیرمجموعه مستقل معدنی شاهد رفع بسیاری از مشکلات این حوزه باشیم.

شکاف‌های مدیریتی

شدند. بنابراین مهم‌ترین دغدغه فعالان معدنی، نبود مدیران کارآمد معدنی برای رسیدگی به مشکلات بود. این فعال معدنی ادامه داد: امروز شاهد هستیم «معاونت امور معادن و صنایع معدنی» وزارت صنعت، معدن و تجارت به «معاونت معادن و فرآوری مواد» تغییر نام پیدا کرده است. قصد ورود به این مسئله که چه کسی باید معاون وزیر در حوزه معدن باشد و چالش‌های مرتبط با آن وجود ندارد اما این تغییر نام، دچار تنش در افکار فعالان معدنی شده است. آیا تغییر نام و عنوان، تأثیری در راستای بهبود شرایط این روزهای معدنکاری کشور دارد؟

اهمیت تغییر رویکردهای سازمانی

این کارشناس معادن در ادامه صحبت‌های خود به اهمیت تغییر و اصلاح ساختارهای سازمانی در کنار تغییر نام آنها تأکید کرد و گفت: امروزه معدنکاران با مشکلات متعددی از جمله بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های متعدد و محدودیت‌آفرینی که از سوی نهادهای دولتی متولی بخش معدن صادر شده، مواجه هستند. شرایط بد اقتصادی، مشکلات تأمین مالی، موانع فروش تولیدات بخش معدن چه در بازارهای داخلی و چه صادرات، تهیه تجهیزات و ماشین‌آلات، معضلات نیروی انسانی و... چالش‌های مهم امروزه حوزه معدن است که همواره بر فعالان این عرصه اقتصادی تولیدمحور فشار وارد می‌کند.

در این بین باید دید تغییر «امور معادن» به «معادن» و «صنایع معدنی» به «فرآوری مواد» کدام یک مشکلات فعالان و سرمایه‌گذاران اکتشافی، معدنی و صنایع معدنی را در مان خواهد کرد. زینال‌زاده ادامه داد: به عبارتی، پرسش اساسی اینجاست که آیا غیر از تغییر نام، ساختار

این معاونت نیز تغییر خواهد کرد؟ این تغییر نام مشکلات جاری در بدنه کارشناسی وزارت را برطرف خواهد کرد؟ فرسودگی ناشی از فشار روانی و بی‌انگیزگی کارشناسان دفاتر تخصصی معاونت معادن و فرآوری مواد چگونه برطرف خواهد شد؟ این سوالات و دیگر پرسش‌های پایه‌ای مسائل مهمی است که هم وزیر جدید سازمان صنعت، معدن و تجارت باید به آن اهتمام ورزد و هم معاون جدید معدنی منصوب شده و مدیرانی که قرار است در بخش معاونت معادن و فرآوری مواد حضور داشته باشند.

امیدواریم این تغییر عنوان، شروعی باشد بر تغییرات بنیادین و اساسی در معاونتی که چه عنوان آن «امور معادن و صنایع معدنی» باشد و چه «معادن و فرآوری مواد»، مشکلات اساسی در آن پابرجا خواهد ماند.

آیدین زینال‌زاده، کارشناس معدن در گفت‌وگو با **سمن** ابتدا به نقایص و شکاف‌های سازمانی و مدیریتی مربوط به بخش معدن و صنایع معدنی در طول سال‌های گذشته پرداخت و در این باره توضیح داد: وزارت صنایع و معدن در سال ۱۳۷۹ پس از ادغام وزارت صنایع و وزارت معادن و فلزات تشکیل شد.

در این زمان تولد یک سازمان توسعه‌ای به نام ایمیدرو (سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران) تا حدودی باعث پیشگیری از به حاشیه رانده شدن حوزه معدن و صنایع معدنی شد. پیشتر عمر وزارت صنایع و معدن از دید فعالان بخش معدن، به ناهماهنگی گذشت. جنس معدن و صنایع معدنی با صنعت تفاوت داشت. کارکنان بخش فنی معدن و صنایع معدنی حتی در مأموریت‌های سازمانی مشکل داشتند. در اواخر عمر وزارت صنایع و معادن، درک متقابل ایجاد شده بود که ناگهان با اقدامی بی‌منطق، بازرگان هم با صنایع و معدن ادغام شد.

وی ادامه داد: با تشکیل وزارت صنعت، معدن و تجارت، هیچ اقدام جبرانی توسط نهادهای دولتی برای افزایش توجه به بخش معدن صورت نگرفت و معادن به طور کامل به حاشیه رانده شدند. اغلب مدیران سازمان صنعت، معدن و تجارت از حوزه بازرگانی انتخاب شدند و آشنایی کامل با بخش معدنی نداشتند. در بسیاری از استان‌ها معاونت امور معادن و صنایع معدنی حذف و معاونت تولید تشکیل شد.

فرد منتخب در این معاونت نیز از حوزه بازرگانی بود و تمامی این اتفاقات و ورود افراد غیرمتخصص در بخش معدن و صنایع معدنی، باعث افت عملکرد و اقدامات خارج از قوانین و مقررات شد.

وجود مدیران غیرمرتبط با معدن

زینال‌زاده حضور مدیران عرصه بازرگانی در بدنه سازمان صنعت، معدن و تجارت را علت اصلی افت بخش معدن و بروز بسیاری از مشکلات فنی و تخصصی در این عرصه معرفی کرد.

او در این باره توضیح داد: به شکل‌گیری سازمان معادن و معدن و تجارت بدنه کارشناسی سازمان‌های متولی بخش معدن و صنایع معدنی خالی از افراد متخصص و باتجربه در این زمینه شد و افراد باقی‌مانده با بی‌انگیزگی به کارشان ادامه دادند.

به عبارتی، افراد غیرمتخصص مسئولیت بخش معدن و صنایع معدنی را برعهده گرفتند و فعالان معدنی وضعیت زمان خود را به توجیه بی‌آموزش همکاران غیرمدنی‌پسند می‌پرداختند.

در نتیجه تصمیمات غیرکارشناسی به صورت مداوم برای بخش معدن اتخاذ شد و فعالان و صاحبان معادن با مشکلات بیشتری مواجه